

ÇAĞATAYCA YAZILMIŞ BİR RÜYA TABİRİ ÜZERİNE

Doç. Dr. Adem ÖGER*

ÖZ

Rüya, insanlık tarihi boyunca kutsal kitaplardan çeşitli dinlere, inanışlardan ritüellere sosyal yaşamın içinde yer alan önemli bir olgu olmuştur. Özellikle geleceğe ilişkin çıkarımlarda, rüyanın hayati bir işlev üstlendiği görülmektedir. Türk kültüründe de mitik inanç ve düşünce sisteminden Şamanizme, destanlardan âşık şiirine, devlet yönetiminden sağaltma ocaklarına kadar sosyal yaşamın ve kurumların önemli unsurlarından birini rüya oluşturur. Türklerin gerek İslamiyet öncesi dönemde gerekse İslamiyet'in kabulünden sonra günlük yaşamını belirleyecek kadar önem arz eden rüya, sözlü geleneğin yanı sıra yazılı kültürde de varlığını devam ettirmiştir. Türk kültüründe günlük yaşamı düzenleme ve belirlemede büyük etkisi olan rüya ve ona ilişkin yorumlar, yüzyıllar boyunca sözlü geleneğe aktarılmış ve rüyaya ilişkin oluşan geleneksel tecrübe ve birikimler tarihi dönemler içinde yazılı hale getirilmiştir. Bu bağlamda, Çağatayca yazılmış eserler içerisinde "rüya tabiri" şeklinde adlandırılan ve rüyanın yorumuna ilişkin sözlü geleneğe yazıya geçirilen eserler mevcuttur. Bu çalışmaya konu olan rüya tabiri de H. 1347 (M. 1928-1929) yılında yazılmış ve İsveçli misyoner Gunnar Hermansson tarafından Doğu Türkistan'ın Yarkend şehriden alınarak 1982 yılında İsveç Lund Üniversitesi kütüphanesine bağışlanmıştır. Günümüzde aynı kütüphanede "Jarring Prov. 24" numarada kayıtlıdır. Makalede, söz konusu rüya tabiri içerik ve işlev açısından incelenmiş, metinden hareketle rüya yorumları ve günlere ilişkin unsurlar değerlendirilmiş, ayrıca çalışmanın sonuna da transkripsiyonlu metin ve orijinal metin eklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Rüya, Çağatay Türkçesi, Uygur Türkleri, Gunnar Jarring.

ON A DREAM BOOK WRITTEN IN CHAGATAI

ABSTRACT

Throughout history, the dream has been an important phenomenon within the social life from holy books to various religions, beliefs and rituals. It is seen that the dream has a vital function, especially in the inferences about the future. In Turkish culture, one of the important elements of social life and institutions is a dream from mythic belief and thought system to Shamanism, epic poetry of love, from government to heal institution. The dream, which is important enough to determine the daily life of the Turks both in the pre-Islamic period and after the adoption of Islam, has continued its existence in written culture as well as oral tradition. The dream and its interpretations which have a great effect on the regulation and determination of daily life in Turkish culture, have been transmitted in the oral tradition for centuries. Also, traditional experiences and accumulations related to the dream have been written in historical periods. In this context, the works written in Chagatai include works called "dream interpretation". These were passed from the oral tradition to writing in relation to the dream interpretation. The dream interpretation was written in H. 1347 (1928-1929). This work was taken by Swedish missionary Gunnar Hermansson from Yarkend, East Turkestan. The work was donated to the Swedish Lund University library in 1982. Nowadays, it is recorded in the same library as "Jarring Prov. 24" number. In this article, the dream term is examined in terms of

---

* Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Halk Bilimi Bölümü, ademoger@gmail.com, Orcid ID: 0000-0003-1278-2110

content and function. In addition, from the text, dream interpretations and elements of the day were evaluated and transcribed text and typefaces were added at the end of the study.

Keywords: Dream, Chagatai Turkish, Uyghur Turks, Gunnar Jarring.

Giriş

İnsanoğlunun yaratılışından beri farklı anlamlar yükleyerek yorumladığı, geleceğe ilişkin çıkarımlarda bulunduğu ve kutsal kitaplarda da bu bağlamda yer alan rüya, sözlükte “1. *Düş*, 2. *mec. Gerçekleşmesi imkânsız durum, hayal*, 3. *mec. Gerçekleşmesi beklenen ve istenen şey, umut*” (Türkçe Sözlük 1988: 1232) şeklinde tanımlanmaktadır. “Görmek” anlamındaki rü’yet kökünden türeyen rü’yâ kelimesi uyku sırasında zihinde beliren görüntülerin bütünü (düş) ifade eder. Sözlük anlamı aynı olan hulm (çoğulu ahlâm) ise daha çok korkunç düşler için kullanılır (Çelebi 2008: 306).

Rüya, kuşkusuz hayatımızın bir parçasıdır. Tüm insanlar rüya görür ve gördüğü rüyayı birçok şekilde yorumlar; kimi önemli bulur, kimi önemsemez. Birçok kişi rüyada gördüğünü kendisi için haberci olarak yorumlamaktadır. Rüyada bazı şeylerin kişiye doğrudan gösterildiğine inanılırken bazılarının da çeşitli işaretlerle anlatıldığı düşünülür (Gündüz 2009: 22). Bir başka ifadeyle insanoğlu rüyanın niçin görüldüğünü, içeriğini ve görülen şeylerin bir anlama gelip gelmediğini hep anlamaya ve anlamlandırmaya çalışmıştır.

Geleceği bilme isteği, insanları bazı tahmin, yorum ve fallara, rüya ile yaşanan veya gelecek olaylar hakkında ilgi kurmaya ve buna göre hareket etmeye yöneltmiştir. Bu da rüya tabirlerinin yapılmasına, edebiyatta da yeni bir tür olarak tabir-nâme, fal-nâme ve segir-nâmelerin yazılmasına sebep olmuştur (Tören 1997: 415). Rüyada görülen varlıkların neyi sembol ettiğini açıklayan, tabir eden birçok eser kaleme alınmıştır. Bu eserlere tabir-nâme denir. İslamî Türk Edebiyatı içerisinde tabir-nâme, *tabirât-ı vâkıat*, *tabirât-ı rüya*, *rüya-nâme*, *vâkıa-nâme*, *hâb-nâme*, *düş-nâme* ve *segir-nâme* adlarıyla da anılmıştır. Tabir-nâmelerin manzum örnekleri bulunmakla birlikte, daha çok mensur olarak yazılmışlardır (Balaban 2011: 4).

İnsanlık tarihinde toplumların rüyaya çeşitli anlamlar yüklediği ve yorumlar getirdiği görülmektedir. Rüya tabiri konusunda ilk metinler M.Ö. 5000’li yıllarda Asurlular tarafından yazılmıştır (Günay 1986: 95). Bu konuda günümüze ulaşan en eski eser, British Museum’da saklanan ve M.Ö. 2000 yıllarına ait olduğu tahmin edilen bir Mısır papirüsüdür. Burada 200 çeşit rüya tabirine yer verilmektedir. Eski Mısır inancında Serapis adlı bir rüya tanrısı bulunmaktaydı ve bu tanrı rüya gören kişileri tehlikelere karşı uyarır, onların sorularına cevap verirdi. Bu tapınaklarda rüya tabircileri otururlardı (Balaban 2014: 115).

Eski Yunanlılar uykuda ruhun vücudu terk edip tanrıları ziyarete gittiğine inanırlardı. Rüya konusunda Hipokrat, Eflatun ve Aristo’ya bazı eserler nisbet edilir. Democritos’tan Hıristiyanlığın ortaya çıkışına kadar geçen sürede Grekçe olarak yirmi altı rüya tabiri kitabının yazıldığı tesbit edilmiş olup bunlardan sadece Efesli Artemidoros’un (Artîmîdur) Huneyn b. İshak tarafından *Kitabü Ta’biri’rrü’ya* adıyla Arapça’ya tercüme edilen eseri günümüze kadar gelmiştir. Yunanistan, İtalya ve Anadolu’daki anlayışları beş kitap halinde toplayan bu eserin ilk üç kitabında rüya

tabirlerine, son ikisinde rüya tabircisi olmak için gereken şartlara yer verilmiştir (Çelebi 2008: 306).

Kutsal kitaplarda, Tevrat, İncil ve Kur'an-ı Kerim'de de rüya ve rüya yorumuna ilişkin önemli bilgi ve kıssaların yer almakta, Tevrat'ın Tekvîn bölümünde Hz. Yusuf'un rüyalarından bahsedilmekte, Talmud'un son kısmında da rüyalarla ilgili bir bölüm bulunmakta, İncil'de rüya anlamına gelen on iki ayrı kelime geçmektedir. (Çelebi 2008: 306). Kur'an-ı Kerim'de ise Hz. İbrâhim, Yûsuf ve Mısır hükümdarının gördüğü rüyalarından söz edilmekte, Resûl-i Ekrem'in gördüğü bir rüyanın doğru çıktığı Allah tarafından bildirilmektedir. Kur'an'da rüyaların yorumu için "ta'bîrû'r-rü'yâ", "te'vîlû'r-rü'yâ", "te'vîlû'l-ahlâm", "te'vîlû'l-ehâdîs" tamlamaları ve "iftâ" (hüküm açıklama) kelimesinin çeşitli türevleri kullanılmıştır. Hz. Yûsuf'a rüyaların yorumunun öğretildiği, Hz. İbrâhim, Ya'kûb ve Yûsuf'un gördükleri rüyaları tabir ederek bu yorum ışığında hareket ettikleri belirtilmektedir (Çelebi 2008: 306).

İslam kaynaklarında, üç çeşit rüyadan söz edilir:

1. *Rahmanî rüya*: Yüce Allâh tarafından, mesaj içerikli olarak kullarına gösterilen rüyalar. Bu rüyaya; sâdik rüya, sâlih rüya, mübeşşirât/müjdeci de denir.

2. *Şeytani rüya*: Bunlar, şeytanın vesvese ve korkutmalarıyla meydana gelen karışık hayaller, düşlerdir. Bu tür rüyalara hulûm, edğâsü ahlâm, rüyây-ı kâzibe de denir.

3. *Nefsani rüya*: Bunlar hayal ve kuruntuların, uyku esnasındaki dış etkilerin ve günlük meşgalelerin tesiriyle görülen rüyalar. Bunlara şuuraltı rüyalar da denebilir. Bazı kimselerin şuuraltıları, rüyalarına akseder; psikolojik ve fizyolojik etkiler rüya şeklinde ortaya çıkar. Rüyada çok sevdiği veya korktuğu şeyleri görmek; aç olduğu için yiyecek, susuz olduğu için içecek görmek bu tür rüya örneklerindedir (Paçacı 2016: 109-110).

Rüya yorumlamanın tarihi, rüyayı psikolojik bir fenomen olarak değil de, bedenden ayrılan ruhun kendine özgü hayatı ya da hayaletlerin çıkardığı ses ve görüntüler olarak tasavvur etmekle başlar. Doğu kültürlerinde rüya, belirli dînî ve ahlâkî kalıplara göre yorumlanmaktadır. Böyle bir yorum yönteminde her sembolün belirli bir anlamı vardır. Yorumlayıcının çıkardığı bu anlamlar birleştirilerek değerlendirilir. Yakın doğu kültürlerinde yapılan rüya yorumlarının ilk dönemlerinde, rüyaların psikolojik kökenli oldukları tezinden değil de, Tanrısal mesajların iletilmesinde bir araç olduğu düşüncesinden yola çıkılmıştır (Akot 2010: 215).

İslâm kültüründe de rüyaların yorumlanması (tabir) yaygın bir uygulamadır. Rüya tabircisinin Kur'an'da geçen teşbihleri ve sembolik ifadeleri bilmesi, rüyaları yorumlarken bunlardan yararlanması gerekir. Ayrıca kelimelerin etimolojisini, darbimeselleri, deyimleri iyi bilmelidir. Her ne kadar rüya tabirinin Allah vergisi olduğunu, dolayısıyla sonradan kazanılamayacağını ileri sürenler varsa da çoğunluk, onun sembollerle ifade edilen şifreleri çözmeye dayanan bir maharet sayıldığı ve bu hususta başarılı olmak isteyenlerin rüyanın cinsi, sınıfı ve tabiatı gibi hususları bilmesi, bunlardan birini diğeriyle telif etmeyi başarması ve yorumlamak istediği rüyanın nerede,

nasıl, ne zaman ve kim tarafından görüldüğünü tespit etmesi gerektiğini söylemektedir (Çelebi 2008: 308).¹

Türk kültür tarihinde de, rüyanın haber taşıyıcılık açısından önemli bir yeri vardır. Uygur Türeyiş efsanesinde -Böğü Kağan örneğinde görüldüğü gibi- hanlar gördükleri rüyalar doğrultusunda hareket etmişlerdir (Ögel 2010: 75). Rüya, Türk devlet geleneği içinde Göktürkler, Oğuz Kağan, Göç, Dede Korkut, Osmanlı Devleti gibi önemli siyasi yapılar ve tarihi olaylarda da karşımıza çıkmakta, hadiselerin incelenmesinde, gelişmesinde ve tamamlanmasında önemli roller üstlenmektedir. (Kurt ve Kurt 2015: 241). Bu anlamda Türk sözlü kültür geleneği içinde mitolojik anlatılardan destanlara, efsane ve menkıbelerden âşıklık geleneği ve âşık şiirine, halk hekimliği uygulamalarından sağaltma ocaklarına kadar² bütün kurumlarda ve sosyo-kültürel yapıda rüya ve rüya tabirine ilişkin inanış ve pratikler önemli bir yer tutmaktadır. Sözlü gelenekte oluşan ve zamanla gelişen rüyaya ilişkin birikim ve tecrübe, yüzyıllar içinde bunların yazıya geçirilmesini ya da yazılı olarak yaratılan rüya tabirlerinin varlığını beraberinde getirmiştir. Nitekim Türkiye'deki kütüphanelerde çok sayıda yazma rüya tabiri bulunmaktadır³ Ayrıca yazma tabirnameler üzerine bugüne kadar çok sayıda bilimsel çalışma da yapılmıştır (Balaban 2011: 8-31).

Bu çalışmaya konu olan Çağatayca yazılmış rüya tabiri, 20. yüzyılın başlarında İsveçli misyoner Gunnar Hermansson tarafından Uygur Türklerinin yaşadığı Doğu Türkistan'ın Yarkend şehrinden alınmış ve Batı'ya taşınmıştır. Eserin niteliği, Uygur Türklerinin rüya tabirine ilişkin kültürel birikiminin oldukça geriye gittiğini ve yüzyıllar boyunca sözlü gelenekte ve anlatılarda rüya ve rüya tabirlerinin önemli bir işlev üstlendiğini göstermektedir. Günümüzde de gerek Doğu Türkistan gerekse Kazakistan'da yaşayan Uygur Türkleri arasında bu durum hala devam etmektedir.⁴

1. Çağatayca Rüya Tabirinin Genel Özellikleri

Rüya tabirine ilişkin metnin yer aldığı el yazması İsveç Lund Üniversitesi Kütüphanesi Jarring Koleksiyonunda "Jarring Prov. 24" numara ile kayıtlıdır. Bu eser, 1982'de Lund Üniversitesi Kütüphanesine bağışlanan Doğu Türkistan el yazmaları

¹ Rüya yorumunun tarihî gelişimi konusunda geniş bilgi için bk. (Akot 2010: 213-235).

² Geleneksel tedavi ve sağaltma ocaklarında rüya hakkında geniş bilgi için bk. (Tek 2018: 139-183).

³ Türkiye'deki farklı kütüphanelerde bulunan yazma rüya tabirleri hakkında bk. (Baştürk 2008: 6-10).

⁴ YTB tarafından desteklenen "*Uygurların Somut Olmayan Kültürel Mirası: Kazakistan Örneği*" isimli proje kapsamında 2017 yılında Kazakistan'da yaptığımız saha araştırmalarında, çalışmaya konu olan rüya tabirlerinin benzerlerini sözlü kaynaklardan da derleyerek yazıya geçirdik. Sözlü kaynaklardan derlediğimiz bazı rüya yorumları şöyledir: "Rüyasında deveye binen kişi peygamber ile birlikte olur. Rüyasında beyaz at gören kişinin bu dünyada mertebesi üstün olur, ancak rüyasında attan düşerse iyi olmaz. Rüya yılan görmek, dünyadaki zenginliğin anahtarıdır. Rüya hiçbir zaman kötüye yormak olmaz, çünkü kötü rüyanın şeytandan, iyi rüyanın Allah'tan geldiğine inanılır. Rüya kedi görmek iyi değildir, rüya kedi görüldüğünde kimseye söylememek gerekir. Kötü rüya görüldüğünde, "Ey Allah, şeytanın rüyasını şeytana ver, bana iyilik nasip et!" diye dua edilir ve rüya için sadaka vermek gerekir. Rüya ölmüş anne babayı görmek iyidir. Bu sizin ömrünüzün ana-babanızın elinde nasıl geçtiyse bu dünyada böyle geçip gider, anlamına gelir." Bu örnekler, Uygur Türklerinin rüyaya ilişkin kültürel birikimlerinin sözlü gelenekte de devamlılığını göstermesi açısından dikkate değerdir.

Jarring Koleksiyonuna ait bir eserdir. İsveçli misyoner Gunnar Hermansson tarafından Doğu Türkistan'ın Yarkend şehrinde alınan bu eser, 240x150 mm. ebatında ve 28 varaktır. Rüya tabiri, el yazmasının 2a-9a varakları arasında yer almaktadır. Eserin 9b-20b varakları arasında "Tıbbılık", 21a-22b varakları arasında "Nevrüz-ı âlemniñ beyânıdır", 23a-28a varakları arasında "Zafernâme bu turur" başlığını taşıyan metinler yer almaktadır. "Nevruz" ve "Zafernâme" metinlerinin son

unda 1347 tarihi yazmaktadır. Buradan yazmanın H. 1347 (M. 1928-1929) tarihinde yazıldığı anlaşılmaktadır.

Metinde bazı bölümlerin başlığı kırmızı mürekkepli kalemle yazılmıştır. Metnin kim tarafından kaleme alındığına ilişkin bir bilgi, bir kayıt yoktur. Çalışmanın giriş mahiyetindeki baş kısmında eserin "on iki bab"dan oluştuğu belirtilmiş, metin içinde ise "bab" ifadesi açıkça yazılmamış, ancak kırmızı renkte yazılarak bölüm başlığı olduğu vurgulanmıştır.

Eseri incelediğimizde, temelde iki bölümden oluştuğu görülmektedir. Birinci bölümde, çeşitli rüya tabirlerine yer verilirken ikinci bölümde günlerin özellikleri ve hangi günlerde hangi işlerin yapıp yapılmaması gerektiğine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

2. Çağatayca Rüya Tabirinin İçerik Özellikleri

Eser, Besmele ve ardından "*bu ta'birnâmeni Hazret-i Yûsuf 'aleyi's-selavât-ı ve's-selâm on iki bâb birle şerh kılpdurlar émdi beyân kılnur*" ifadesi ile başlamaktadır. Burada rüya tabirinin Hz. Yusuf'a dayandırılması dikkat çekmektedir. Kur'an-ı Kerim'de Hz. Yusuf'a rüyaların yorumunun öğretildiği, Hz. İbrâhim, Ya'kûb ve Yûsuf'un gördükleri rüyaları tabir ederek bu yorum ışığında hareket ettikleri belirtilmektedir. Ayrıca Kur'an-ı Kerim'de Hz. Yûsuf'un rüyasında on bir yıldızın, ay ve güneşin kendisine secde ettiğini gördüğü ve bu rüya ile onun ileride peygamber olarak seçileceğine işaret edildiği, yine Yûsuf'un Mısır'da hapse atılması sırasında hapisteki iki gencin ve Mısır kralının gördüğü rüyaları yorumladığı haber verilmektedir (Çelebi 2008: 306-307). İslam kültür dairesinde kaleme alına rüya tabirlerinin birçoğunda ismi zikredilen Hz. Yusuf, ele aldığımız metnin giriş kısmında da zikredilmekte ve rüya tabirleri ona dayandırılmaktadır.

Eserin devamında, "*Andağ kim eger kişi feriştelerni peygamberlerni ay kün ve yulduzlarnı namâz ikâmetlerni pâdişahlarnı Kurân okumak ve örgenmekni tüşde körse uşbularnıñ beyânı*" ifadesiyle de eserde, rüyada melekleri, peygamberleri, gün, ay, yıldızları, namaz kılmayı, padişahları, Kur'an okumayı ve öğrenmeyi görmenin hikmet ve anlamlarının açıklanacağı bildirilmiştir.

Eserin giriş kısmında metnin "on iki bab"dan oluştuğu belirtilmiş, ancak metin içinde bu bablar numaralandırılmamış, bahse konu olacak ve rüyada görülen nesnelere ya da açıklaması yapılacak hususlar kırmızı mürekkeple kaleme alınmıştır. Buradan hareketle eserin yapı ve içerik özellikleri, bablar halinde günümüz Türkçesiyle aşağıda verilmiştir.

Eserin birinci babında yer alan rüyalar ve yorumları şöyledir:

Her kim rüyasında peygamberleri görürse cehennem ateşinden kurtulur; melekleri görürse Allah'ın rahmetine erişir; evliyaları görürse arzusuna kavuşur. Her

kim rüyasında âlim ve dervişleri görürse bela, kaza ve afetlerden uzak olur, o yıl boyunca hastalıktan irak kalır. Her kim rüyasında ilim tahsil ederse, âlimlerin yüzünü görür; salavat getirirse ya da iştirse hacca gider; güneşi görürse kıyamette peygamberler katında; ayı görürse padişahlar katında olur. Her kim rüyasında yıldızları görürse muradına erer, uçarak ilerlerse iki şerefe nail olur. Birincisi günahlarından arınır, ikincisi emniyette olur. Her kim rüyasında kendini gamlı, başkalarını mutlu görürse devlet payesinde müşerref olur; kendini hasta görürse sağlıklı ve gamdan uzak olur; kendini gamlı görürse Allah u Teâla gaipten ona menfaat ulaştırır. Her kim rüyasında malını kaybederse veya ölen birinin bir şey dilediğini görürse sadaka vermesi gerekir; diri birini ölü olarak görürse ömrü uzun olacaktır, sadaka vermesi gerekir. Her kim rüyasında padişahları mutlu görürse biraz zahmet içinde olur, sadaka vermesi gerekir; mal görürse padişahlardan yardım görür; ağlayarak rüya görürse mutlu olur; iyi rüyaya da kötü rüyaya da sadaka vermek gerekir. Her kim rüyasında altın görürse sadaka vermelidir, devlet payesine erer; gümüş görürse zengin olur; kıymetli taş görürse muradına erer; korkup durursa rahata kavuşur; cevher görürse zengin olur; inci görürse salih bir evladı olur; at görürse eline mal geçer; gümüş yüzük görürse dik başlı, men edici olur. Doğrusunu Allah bilir.

Eserin ikinci babında yer alan rüyalar ve yorumları şöyledir:

Her kim bakır, kalay, tunç (bronz), kurşun, gülle yapılan maden bunlardan birini rüyasında görürse gamsız olur. Her kim rüyasında demir görürse padişahlardan merhamet ve inayer görür; çaydanlık/coşkun ırmak görürse sadaka vermesi gerekir. Her kim rüyasında, kalay görürse işleri hemen açılır; gülle toprağı görürse sıcak ekmek sadaka vermesi gerekir; kurşun görürse düşmanları kahr olur ve padişahlardan menfaat görür. Her kim rüyasında şehitleri, kurganları veya mezarları görürse gamdan kurtulur; yüksek yerleri ve dağları görürse sözü yüce ve keskin olur ki sadaka vermesi gerekir. Her kim rüyasında, buğday, arpa, mısır, pirinç görürse sadaka vermesi gerekir; arpa görürse muradına erer; buğday görürse sadaka vermesi gerekir ve mısır görürse günden güne devleti artar; bürülce/fasülye görürse sadaka vermesi gerekir; pirinç görürse rızkı ve penceresi genişler; pamuk, balık veya bez görürse zarara uğrar. Hem iyi rüyaya hem de kötü rüyaya sadaka vermek gerekir. Her kim rüyasında, sarı yağ, süt veya yoğurt görürse sadaka vermelidir. Eğer kişi badem yağı görürse sadaka vermelidir, ineği buzağılarken görürse bu durum hastalığın nişanesidir; sarı tohum, sarı süs kavunu veya sarı meyveleri görürse iyi değildir, ölüm çok olur. Her kim rüyasında elma veya ayva görürse gaiptekilerin/uzaktakilerin yüzünü görür; hoş nameli, hoş sesli veya renkli hayvanları görürse sadaka vermelidir, uzun devletli olur.

Eserin üçüncü babı “*Tüşde libās kıyse neme boluriniñ beyānidur*” başlığını taşımaktadır. Elbise giymenin hikmet ve yorumuna ilişkin tabirler şöyledir:

Her kim rüyasında kara elbise giyerse, o kişi ulu olur fakat sadaka vermelidir. Her kim rüyasında sarı don giyerse hemen sadaka vermelidir, faydası çoktur. Her kafiye mal ve yükü ile görürse muradına eremese servete ulaşır, şükür etsin. Her kim rüyasında deveden korktuğunu görürse o kadar iyi değildir, bir hayvan kesip Allah yolunda aş vermelidir. Her kim rüyasında at, inek, katır, eşek ve bütün hayvanları veya maymunları görürse yükü ile birlikte fiyatları ucuz olur, yaratılmışların ahvali bu yıl içinde iyi olur, eğlenme ile geçer. Her kim rüyasında herhangi bir korkunç hayvana

karşı galip gelirse sözü tesirli olur; rüyasında doğan, şahin, laçın, şunkar, karakuş gibi hayvanları görürse her şeyden gamsız olur. Eğer bunlardan birini eline alırsa bir yere büyük kumandan olur. Her kim rüyasında karga, leylek taifesinden kötü görünüşlü hayvanları görürse düşman sayılır, sadaka versin. Her kim rüyasında pisliğe temas ederse veya elbisesine pislik sıçrarsa ve bütün uzuvları pisenirse gönlünde her ne varsa Allah Teâla aynı gün verir; rüyasında cerahat çıkıp bütün azası yara olsa her muradına erişir. Her kim rüyasında çiçek çıkarsa, şişmanlasa veya zayıflasa dünya malına kavuşur; eğer kişinin saçı uzayıp/sarkıp düşerse dünyası çok olur ve muradına erer, eline mal geçer; başını eğip düşse bu iyi değildir; boğazı şişerse muradına erer, ömrü uzun olur. Her kim rüyasında bir yerden, attan ya da yüksek yerden düşerse, makam sahibi olsa makamdan düşer; zengin ise elinden malı gider, mazlum ise erinden ayrılır. Eğer rüyada bir kişinin bıçağı kılıfından düşerse ümidini kaybeder; rüyasında hatun ile cinsi münasebette bulunursa servet sahibi olur; eğer yetişkin olmayan veya nikâhsız bir kişi ile cinsi münasebette bulunursa isteğine kavuşamaz; eğer erkek kişi ile cinsi münasebette bulunursa hem mal bulur hem de muradına erer. Bir kişi rüyasında hatun kişi ile cinsi münasebette bulunursa iyidir; rüyada kişiyi deve kovalarsa tevbe kılsın, ömrü bitmiştir; bir azasını keserse iyi değildir, tevbe kılsın; kan akarsa ve kendisi kan revan içinde kalırsa tevbe kılsın; bir azası uzarsa, kısalırsa veya şişerse bu rüya iyidir, muradına erer, ömrü uzun olur, meşhur olur. Her kim rüyasında eşek, at, deve gibi hayvanları görse onlarla bir arada olsa sonu iyidir; dağlarda ya da yüksek yerlerde deveye, ata veya eşeğe binse talebi olsa yerine gelir, hâkim ve âlim olur, dünyada muradına erer. Doğruyu en iyi bilen Allah'tır.

Eserin dördüncü babı "*Tüşde ok kılıç nize miltık kalkan ve sâvt harbe esbâbları körmek beyânı*" başlığını taşımaktadır. Rüyada ok, kılıç, neyze, tabanca, kalkan, kamçı gibi savaş aletlerini görmenin yorumları şöyledir:

Her kim rüyada ok, tabanca atarsa muradına erer. Eğer bu aletlere değmese iyidir, lakin bu aletlere dokunursa veya onlardan korkarak uyanırsa mertebesinden ve makamından düşer. Her kim rüyada daima taharet alıp durursa şüphesiz âlim olur; suyun içinden bir şey bulup alırsa da âlim olur; ev içindeki hayvanları görürse iyi değildir, sadaka vermelidir. Hoca Saffet'in yaptığı işleri terk etmesin, nasıl olursa olsun, asla biçare kalmaz. Allah Teâla bütün işlerini kolay kılar.

Eserin beşinci babı "*Tegürmen ve yarğuçaknı tüşide körmekniñ beyânı*" başlığını taşımaktadır. Rüyada değirmen görmenin hikmeti ve tabiri şöyledir:

Rivayet ederler ki her kim rüyasında değirmen ve yarğuçak/yarıcı alet görürse muradına erer. Doğruyu en iyi bilen Allah'tır.

Eserin beşinci bölümünde rüya tabiri tamamlanmış, altıncı bölümden itibaren günlerin özellikleri, hangi günde hangi işlerin yapılıp yapılmaması gerektiği "göç" esasından etraflıca açıklanmıştır.

Eserin altıncı babı "*Öydin öyhe köçmekniñ beyânı*" başlığını taşımaktadır. Evden eve göçmenin hikmeti ve tabiri şöyledir:

Eğer kişi *cuma* günü evden eve göçerse misafir gelir, elbise dikmek iyidir. O elbiseyle birlikte devlet bulur hem elbise giymek iyidir, izzetli olur. Saç kestirmek iyidir, bahtı açılır, şad olur; tırnak kesmek iyidir, bağlanan iş açılır, kulak çinlarsa eve misafir

gelir, göz seçirirse misafirlige gidilir veya ulu bir kişiyle sohbet etmek nasip olur; hatun almak iyidir, bebek dünyaya gelirse mümin Müslüman olur. Bebeğe ad verilirse oğul olursa Âdem veya Adehem adı verilmelidir. Sefer kılsa aş yapıp yemek vaktinde sefere çıkmalıdır, gusl almak iyidir, bağlanan işi açılır, çiftçilik yapmak ise iyi değildir.

Eserin yedinci babı *cumartesi* günü evde eve göçmenin hikmeti ve tabirini konu almaktadır:

Cumartesi günü evden eve göçmek iyidir, bu yüzdendir ki baht açılır ve gamsız olur. Elbise biçmek mübarektir fakat her fırsatta bulunmaz. Elbise giyse o elbiseyi çıkarıncaya kadar hastalık olur. Saç kestirmek kötüdür, işler düğümlenir. Tırnak kesmek de kötüdür, belaya giriftar olunur. Kulak çınlarsa hoş haber gelir iyi söz işitir. Göz seçirirse şad olur. Evlenmek kötüdür, bebek doğarsa gönül incinir. Bebeğe isim koysa oğul olursa Abdullah, kız olursa Meryem koymak gerekir. Sefere çıkılırsa namazı diğer vakitte kılmak gerekir. Ancak bu günde asla batı tarafına gitmesin. Çiftçilik yapmak iyidir, bir taneye bin tane bereket olur, hiç kimseye fayda sağlamaz. İmaret yapmak iyidir, gusl almak kötüdür, hastalığa yakalanır. Çiftçilik ve imarete dönmek iyidir. Bundan başka işler, av avlanmak iyidir.

Eserin sekizinci babı *pazar* günü evden eve göçmenin ve iş yapmanın açıklamalarını konu almaktadır:

Pazar günü evden eve göçmek kötüdür, o eve hırsız girer. Elbise dikmek mübarektir, elbise giymek yine mübarektir, ama hemen yırtılır. Saç kestirmek iyi değildir, tırnak kesmek kötüdür, bahtı bağlanır. Kulak çınlarsa misafir gelir, göz seçirirse fayda olur. Evlenmek kötüdür, eğer bebek dünyaya gelirse kötü huylu ve zalim olur. Bebeğe ad verilse oğul ise İbrahim veya Süleyman, kız ise Halime veya Ayşe ismini vermek gerekir. Sefere çıkılırsa gece çıkmak gerekir, gün dönümünde sefere çıkmak çok iyidir. Çiftçilik yapmak iyi değildir, afet olur, eğer ev yapsalar yıkılır, viran olur. İşe başlamak ise mübarektir. Doğruyu en iyi bilen Allah'tır.

Eserin dokuzuncu babı *pazartesi* günü evden eve göçmenin ve iş yapmanın açıklamalarını konu almaktadır:

Pazartesi günü evden eve göçmek mübarektir, o nedenle eline mal geçer. Elbise biçmek iyi değildir. Kulak çınlaması iyidir, eline mal geçer. Göz seçirirse gamdan kurtulur. Evlenmek iyidir, eğer bebek dünyaya gelse Müslüman olur. Eğer erkek bebek dünyaya gelirse adını Ahmed veya Muhammed koysun. Kız bebek dünyaya gelirse Fatma koysun. Sefere çıkarsa namazı vaktinde kılsın. Ancak bu günde batı tarafına sefere çıkmasın. Çiftçilik yapmak iyidir, ancak inşaatla uğraşmak kötüdür. Gusl almak iyidir, bütün işleri açılır. İşe başlarsa bereketli olur ve mübarektir. Tırnak keserse rızkı artar. Misafirlige gitmek veya misafir davet etmek iyidir. Doğruyu en iyi bilen Allah'tır.

Eserin onuncu babı *salı* günü evden eve göçmenin ve iş yapmanın açıklamalarını konu almaktadır:

Salı günü evden eve göçmek iyidir, gam ve tasadan kurtulur. Elbise biçmek iyidir, fakat ateşli hastalığa maruz kalır. Tırnak kesmek bağlanmaya neden olur, sevdasına bağlanır. Kulak çınlarsa sadaka vermek gerekir, beladan kurtulur. Göz seçirirse ihtiyatlı olmak gerekir. Evlenmek kötüdür, eğer bebek dünyaya gelirse hırsız, kan dökücü ve kötü kalpli olur. Erkek olursa İsmail veya İshak koysun. Kız olursa Ayşe

koysun. Sefere çıkarsa namaz vakti öncesinde sefere çıkmak gerekir, ancak doğu tarafına kesinlikle gitmesin. Çiftçilik yapmak iyidir, eğer ziraatla meşgul olursa kurt, sıçan ve diğer hayvanlardan o ziraata haber gelir. İnşaat yapmak iyi değildir, uğursuzluktur. Gusl almak iyi değildir, zarar görür. İşe başlamak vasat olur, sabır etmek gerekir. Doğruyu en iyi bilen Allah'tır.

Eserin on birinci babı *çarşamba* günü evden eve göçmenin ve iş yapmanın açıklamalarını konu almaktadır:

Çarşamba günü evden eve göçmek kötüdür, belaya uğrar. Elbise biçmek iyidir, o elbiseyle devlet bulur. Elbise giymek iyidir, elbise üstüne elbise giyen hiç kimse yalnız kalmaz. Saç kestirmek iyidir, hacet yerine gelir, zor işler kolaylaşır. Tırnak kesmek iyidir, kulak çınlaması faydalıdır. Göz seğirse sefere çıkılır ve yâd ele varılır. Evlenmek iyidir, bebek dünyaya gelse Müslüman ve sabitkadem olur. Sefere çıkarsa seher vaktinde sefere çıkmak gerekir. Ancak asla güneşin ilerlediği yöne gitmesin zarar görür. Çiftçilik yapmak iyidir, bereket olur, harman almak iyidir. İmaret kılmak iyidir ve kederden uzak olur. İşe başlamak berekettir. Doğruyu en iyi bilen Allah'tır.

Eserin on ikinci babı *perşembe* günü evden eve göçmenin ve iş yapmanın açıklamalarını konu almaktadır:

Perşembe günü evden eve göçmek iyidir. Elbise biçmek mübarektir. Her işi yapmak iyidir. Elbise giyse izzetli ve hürmetli olur. Fakat bütün işler iyidir. Doğruyu en iyi bilen Allah'tır.

3. Transkripsiyonlu Metin

[2a] *Bismi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm*

Bu ta'birnāmeni Hāzret-i Yūsuf 'aleyhi's-şelavāt-ı ve's-selām on iki bāb birle şerh kılıpdurlar émdi beyān kılınur. Andağ kim eger kişi feriştelerni peygamberlerni ay kün ve yulduzlarını namāz ikāmetlerni pādişāhlarını Kurān okumak ve örgelemekni tüşde körse uşbularnıñ beyānı.

Ve her kişi tüşde peygamberlerni körse düzah otıdın ḥalāş bolğay. Her kim tüşde feriştelerni körse Ḥudāy Te'ālānıñ rahmetige müşerref bolğay. Her kim tüşde evliyālarını körse nezr tapğay. Her kim tüşde ālimlerni ve dervişlerni körse belā қаза ve āfetlerdin amande bolur. Ol yıl kesseldin yıraқ bolur. Her kim tüşde 'ilm oқusa 'ālimlerniñ yüzini körgey. Her kim tüşde şalavāt ikāmet aytsa ya işitse 'ākıbet hac tavāf kılğay. [2b] Her kim tüşde āftābnı körse kıyāmetde peygamberler қаtarında bolğay. Her kim tüşde mātāb (ay) nı körse pādişāhlar қаtarında bolğay. Her kim tüşde yulduzlarını körse murādığa yetgey ve her kim tüşde uçup yürse iki ḥaşletge müşerref bolğay. Biri günāhdın pāk bolğay yene biri amande bolğay ve her kim tüşde özini ğamgīn biğānelerni hoşhāl körse devlet 'azmige müşerref bolğay. Her kim tüşde özini ağırıқ körse tendürüst bolur ğamdın ḥālī bolğay. Her kim tüşde özini ğamgīn körse Ḥudāy Te'ālā ğāybıdın menfa'at yetkürgey. Her kim tüşde malını yok kılıp körse yā ölgen kişi bir nemerse tilep körse şadaқа bermek kérek ve her kim tüşde tirik kişini ölüк körse 'ömri uzun bolğay şadaқа bermek kérek. Her kim tüşde pādişāhlarını hoşhāl körse āzğine köñli renc bolur. Elbette şadaқа bermek kérek. Her kim tüşde malnı körse pādişāhlardın in'ām [3a] körgey. Her kim yığlap tüş körse hoşhāl bolğay. Yaḥşi tüşğa hem şadaқа bermek kérek yamān tüşğa şadaқа bermek kérek. Her kim tüşde kızıl altın körse şadaқа bergey. Devlet 'azmige çıkar. Her kim tüşde kümüşni körse ğanı bolğay. Şiyāmı körse murādığa yeter. Eger қorқup tursa rāhat tapğay.

Her kim tüşide cevâhîrni körse ğani bolğay. Her kim tüşide mürvârîdni körse Haq Te'âlâ ferzend-i şâlih 'ıta kılğay ve her kim tüşide at körse qolige mal kirgey kümüş eñğüşterni körsele efrâz hâkim-i men' bolğay vâllahi a'lem.

Mis kıllay, tuç çüyan kırgaşım ğulle bularnıñ bāresidin tüşide körse bî-ğam bolur. Her kim tüşide temürni körse pādîşâhlardıñ merħamet ve ināyetler körgey ve her kim tüşide çay cüş (çaynek) ni körse şadaqa bermek kérek. Her kim tüşide qalleyniñ körse pat işleri kıuşāde bolğay ve her kim tüşide ğulleni körse ıssığ nān şadaqa bermek kérek ve her kim tüşide [3b] kırgaşımni körse düşmenleri maqhūr bolğay ve yene pādîşâhlar tarafıdn menfa'at körgey ve her kim tüşide şehidlerni ve kırganlarını ve ğürlerni körse ğamdın hālāş bolğay. Eger bülend yerlerni ve tağlarını körse kıavli bülend ve sözi ötkün bolğay elbette şadaqa bermek kérek ve her kim tüşide buğdaynı arpa tarıq (terik) birinç (ğürünç) ni körse şadaqa bergey. Eger kışi arpanıñ özini körse murādığa yetgey. Buğday körse şadaqa bermek kérek ve her kim terik körse kündin künge devleti ziyāde bolğay ve her kim tüşide maş körse şadaqa bermek kérek ve ğürünç körse rızq u revzānesi keñrū bolğay ve her kim tüşide pāhtanı yā balıqni körse yā böz körse raħnedār bolğay. Yaħşı tüşğa hem şadaqa bergey yamān tüşğa hem şadaqa bergey ve her kim tüşide sarığ yağ ve sūt kıattık körse şadaqa bergey. Eger kışi badam yağını körse şadaqa bersün [4a] ve her kim tüşide kalanı uruqlağar körse ol ağrıqniñ nişānesidür ve her kim tüşide sarığ uruğ yā sarığ ğemek ve her türlü sarığ mévelerni körse hūb émes ölüm köp bolur. Eger kışi alma körse yā bihini körse ğāybniñ dīdārını körgey. Hoş ilhān hoş āvāz canvarlarını ve renk renk canvarlarını körse şadaqa bergey uzun devletlik bolur.

Tüşide libās kıyse neme boluriniñ beyāmidur

Eger kışi tüşide kıara égin kıyse ol kışi uluğ bolur velékīn şadaqa bersün. Her kim tüşide sarığ ton kıyse derhāl şadaqa bersün fā'ide bisyārdur vâllahi a'lem bi's-şevāb her tāyfe mal yüki birle körse nā-murād bolsa zerdār bolur şükür kılsun. Eger kışini téve kıorqutup yürüp tüş körse ança hūb émes bir cān ötkerip Hūda yolıda āş kıılıp bersün. Eger kışi at kala haçir eşek ve temām ğayvānātını [4b] ve maymunlarını körse yüki birle nerhler ārzān bolğay. Ħalāyıklarınıñ ahvāli bu yıl içinde obdan bolğay 'ıyş 'ışret birle ötkey. Her kim tüşide her türlü kıorqunç toq canvarge ğālib kelse sözi ötkür bolğay. Her kim tüşide kıarçığa laçin şunqar kıaraquş cem' canvarlarını körse hemedin bî-ğam bolur. Eger qolğa tutup alıp körse bir yerge çoñ serdār bolğay. Her kim tüşide zāğ (kıarğa) legleg bu tã'ife be-cān bednümā' canvarlarını körse düşmendür şadaqa bersün vâllahi a'lem. Her kışi tüşide necāset yukup yā éğniğa sıçrasa tamām a'zāsı necāset bolsa her nemerse köñlide Hūdāy Te'âlā şol küni berür ve yene her kim tüşide cerāħat çıkıp tamām a'zāsı yara bolup tursa heme murādığa yeter. Her kim tüşide çiçek çıkıp yā semirip yā tāz bolup yürse dünyādār bolur. Eger kışini saçı urarsa ösüp tüşse niyāli köp bolur murādığa yeter qolığa mal hāsıl bolur. [5a] Eger kışi başını tüşürüp tüşse hem hūb émes. Eger kışini boğazı kııksa hem murādığa yeter 'ömri uzun bolur dünyā tapar. Her kim tüşide bir yērdin yıqılıp yā atdn yıqılıp yā bülend yērdin yıqılrsa manşıbdār bolsa manşıbdın tüşer. Eger bay bolsa qolidın ful malı keter. Eger mazlūm kışi bolsa éridin cudā bolur. Eger kışiniñ ğılāfıdn pıçaķı tüşüp kıalsa ümīdidin nā-ümīd kalur. Her kim tüşide hātūn bille mücāme'at (bir yerde bolsa) kılsa zerdār bolur. Eger nā-reside yā nikāhı nā-revā kışi birle mücāme'at kılsa maqsūdıdn nā-ümīd bolğay. Eger ér kışi birle mücāme'at kıılıp yürse hem mal tapar murādığa yeter. Eger kışi kıarı hātūn birle cumā' kılsa hem yaħşidür ve eger kışini téve kıoğlasa tevbe kılsun 'ömri tügepdür. Her kim tüşide bir a'zāsını kesse hūb émes tevbe kılsun ve eger tüşide üstün tarafıdn kıan revān bolup özi hem kıan içinde turup [5b] tüşse tevbe kılsun. Yā bir a'zāsı ziyāde bolsa yā uzun bolsa yā uşşuq bolsa yā semirse mundağ körse yaħşidür murādığa yeter 'ömri uzun bolur meşhūr bolur vâllahi a'lem. Her kim tüşide eşek at téve mundağ nemerselerni körse mücāme'at kılsa nihāyeti yaħşidür. Her

kim tüşide tağlarda yâ bülend yerlerde tévege atğa yâ eşekge minse talebi bolsa menşibdâr bolur hâkîm ve ‘âlim bolur dünyâdın murâdığa yetip öter vâllahi a‘lem bi’ş-şevâb.

Tüşde oq kılıç nize multık qalkın ve sävt harbe esbâblarını körmek beyânı

Her kim tüşide oq atıp yâ multık atıp tuşasa külli murâdığa yeter. Eger tegmese hem yahşidür lekîn bu harbelerdin öziğa tegip yâ qorqup uygansa mertebesidin tüşer ve manşibidin tüşer. Eger kişi hemîşe tahâret kılıp yürse bî-şek ‘âlim bolur. [6a] her kimerse tüşide sudın bir nemerse tapıp alsa hem ‘âlim bolur. Öy içide boladurğan canvarnıñ körse hûb émes şadağa bersün. Hâce Saffet büzrükvârlarınıñ kılğan işlerini terk kılmasun çerâki hiç dermândelikğa kalmağay. Hûday Te‘âlâ heme kâr-bârını âsân kılğay vâllahi a‘lem bi’ş-şevâb.

Tegürmen ve yarguçakını tüşide körmekniñ beyânı

Aytıpdurlar kim her kim tüşide tögürmenni ve yarguçakını körse murâdığa yeter vâllahi a‘lem bi’ş-şevâb.

Öydin öyhe köçmekniñ beyânı

Eger kişi âzîne küni öydin öyge köçse mihmân kelur égin piçmek yahşidür. Ol için birle devlet tapar égin kiymek hem yahşidür ‘izzetlik bolur. Saç aldurmak yahşidür bahtı açılır şâd bolur. Tırnaq almak yahşidür bağlanğan iş [6b] küşâde bolur. Ammâ kulaq kıçkırsa öyge mihmân kelür. Köz tartsa mihmândârlıqğa baradur yâ uluğ uluğ kişige mülâkât bolmaq bolur ve kedhudâ (hâtün almak) hem yahşidür. Ferzend vücüdğa kelse Hüdâperest mü’min müselmân bolur. Ferzendge at koysa oğul bolsa Adem yâ Adehem koysun. Sefer kılsa aş kılıp aş vaqtında sefer kılsun. Gusl kılmaq yahşidür bağlağan işleri küşâde bolur. Dehkânçılık kılmaq yahşi érmes.

Şenbe öydin öyge köçmek yahşidür. Anıñ için kim baht açılır bî-gam ve bî-gamme bolur. Égin piçmek mübârekdür. Ammâ pat fırsatda nâbûd bolur. İgin kiyse ol égin tügekünçe ağırlıq bolur. Saç aldurmak yamândur işige bestlik kelür. Tırnaq almak hem yamândur belâğa giriftâr bolur. Kulaq kıçkırsa hoş haber kelür yahşi söz işitür. Köz tartsa [7a] şâd bolur. Kedhudâçılık kılmaq yamândur. Eger ferzend vücüdğa kelse dil âzar bolur. At koysa oğul bolsa ‘Abdu’llâh kız bolsa Meryem koysun. Sefer kılsa namâz diger vaqtında kılsun. Ammâ bu künde zinhâr meşrık tarafıge barmasun. Dehkânçılık kılmaq yahşidür bir dânege miñ dâne bereket berür. Hergizni fâ’ide kalmas. ‘İmâret kılmaq yahşidür. Gusl kılmaq yamândur. Ağırlıqğa uçağay. Dehkânçılıqğa ‘imâretğa rucû‘ kılmaq yahşidür. Mundın bölek işlerge cinsdür. Şayd (hayd) şikâr kılmaq yahşidür.

Yekşenbe küni öydin öyge köçse yamândur ol öyge oğrı kirer. Égin piçmek mübârekdür égin kiymek hem mübârekdür. Ammâ bu pat yırtılır saç aldurmak yahşi érmes bestelik kelür. Tırnaq almak hem yamândur bahtı bağlanur. Kulaq kıçkırsa mihmân kelür. Köz tartsa fâ’ide [7b] bolur. Kedhudâçılık yamândur. Eger ferzend vücüdğa kelse bed-hûy dil âzâr zâlîm bolur. Ferzendge at koysalar oğul bolsa İbrâhîm yâ Süleymân. Eger kız bolsa Hâlîme yâ ‘Ayşe koymaq kérek. Sefer kılsa tüş vaqtında kılsun. Ammâ kün kaytmaq vaqtında sefer kılmaq kattık yahşidür. Ammâ dehkânçılık kılmaq yahşi érmes âfet tüşgey. Eger ‘imâret kılsalar yıqılır vîrân bolur. İş başlamak mübârekdür vâllahi a‘lem bi’ş-şevâb.

Eger *düşenbe küni* öydin öyge köçse mübârekdür anıñ için kim qolığa mal kirer. Égin piçmek yahşi émes. Kulaq kıçkırsa yahşidür anıñ için qolığa mal kirer. Köz tartsa gamdın halâş bolur. Kedhudâçılık kılmaq yahşidür. Eger ferzend vücüdğa kelse halâl hür ve müselmân bolur. Eger ferzend oğul bolsa Aħmed yâ Muhammed koysun. Eger kız bolsa Fâtma bolsun. Sefer

kılsa namâz vaktında [8a] kılsun. Ammâ bu künde meşriq tarafıga sefer kılmason haṭr-ı ‘azîmdür. Dehkâncılık kılmak yahşidür. Ammâ ‘imâret kılmak yamândur. Ğusl kılmak yahşi turur. Beste işleri küşâde bolur. İş başlasa bereketlik bolur ve hem mübârekdür. Tırnak almak rızq revzisi ziyâde bolur. Mihmândarlıqğa barmaq veyâ mihmân çırlamak yahşidür vâllahi a‘lem bi’s-şevâb.

Seşenbe küni öydin öyge köçmek yahşidür. Ğam Ğuşşadın ḥalâş bolur. Égin piçmek yahşidür. Ammâ otda köygey aĝrıqğa uçar. Tırnak almak bestelik keltürür sevdâsı bağlanur. Kulaq kıçkırsa şadaqa bermek kérek. Tâ ki belâdın ḥalâş bolur. Köz tartsa hızr (ihtiyât) kılmak kérek. Kedḥudâçılık kılmak yamândur. Eger ferzend vücûdğa kelse oĝrı hûn-h‘âr dil âzâr bolur. Oĝul bolsa İsmâ‘il yâ İshâk qoysun. Kız bolsa ‘Âyşe qoysun. Sefer kılsa namâz [8b] pişin vaktında sefer kılmak kérek. Ammâ şimâl tarafıga zinhâr barماسun. Dehkâncılık kılmak yahşidür. Eger zirâ‘at kılsa kurt-ı meleḥ yâ sıçkan yâ ḥayvânâtdın ol zirâ‘atga ḥaber tapar. Ammâ ‘imâret kılmak yahşi émes naḥsdur. Ğusl kılsa ḥûb imes ziyân tartar. İş başlamak miyânedür şabır kılmak kérek vâllahi a‘lem bi’s-şevâb.

Çeharşenbe küni öydin öyge köçmek yamândur belâğa giriftâr bolur. Égin piçmek yahşidür. Ol égin birle devlet tapar. İgin kiymek hem yahşidür. Égin üstiğa iĝin kiyer hergiz yalañgaç kalmاس. Saç aldurmak yahşidür ḥâcet revâ bolur. Müşkil işleri âsan bolur. Tırnak almak yahşidür. Kulaq kıçkırsa fâ‘ide bolur. Köz tartsa sefer kıılır yâ berbât (bir yât) yerge barur. Kedḥudâçılık kılmak yahşidür. Bala bolsa müselmân ve ḥalâl-hür sâbit qadem bolur. Sefer kılsa şubḥ-ı şâdıq [9a] vaktında sefer kılsun. Ammâ zinhâr kün yürüşiğa bu künde barماسun zarar tartar. Ammâ dehkâncılık kılmak yahşidür bereket peydâ bolur. Ḥarmân almak yahşidür. ‘İmâret kılmak yahşi hem Ğuşşadın bertaraf bolur. İş başlasa bereketdür vâllahi a‘lem bi’s-şevâb.

Pencşenbe küni öydin öyge köçmek ḥûb érür. Égin piçmek mübârekdür. Her işni kılmak yahşidür. Égin kiyse ‘izzetlik bolur ve ḥürmetlik bolur. Ammâ heme kârge yahşidür vâllahi a‘lem bi’s-şevâb. Temmet tamâm.

4. Deĝerlendirme ve Sonuç

20. yüzyılın başlarında Doĝu Türkistan sahasında Çaĝatay Türkçesi ile yazılmış olan rüya tabiri, içerik ve işlev özellikleri bakımından oldukça zengindir. Rüyaların yanı sıra günlerle ilgili de önemli bilgilerin verildiĝi eserde dikkat çeken bazı hususları burada deĝerlendirmek yerinde olacaktır.

Bütün Türk dünyasında olduĝu gibi Uygur Türklerinin devlet geleneğinde, sözlü kültür ürünlerinde, inanış ve uygulamalarında, günlük yaşamın düzenlenmesinde rüya ve günlere yüklenen anlamlar önemli bir yer tutar. Yüzlerce yıldır sözlü gelenekte devam eden ve kalıplaşan rüya yorumları, tarihi dönemler içinde yazıya da geçirilmiştir. Birçok rüya tabirinde olduĝu gibi, incelediğimiz yazmada da İslam dinine ilişkin referanslar ve Hz. Yusuf öne çıkmaktadır. Eserde beyan edilen yorumların Hz. Yusuf’a atfedilmesi ve İslam dinine ilişkin kaynaklara göndermeler yapılarak (peygamberler, evliyalar, melekler, namaz, salavat, cennet, cehennem, sadaka vb.) açıklamalar getirilmesi, bu yorumların halk arasında kabulünü ve sürekliliğini sağlamada en büyük etkenlerden biri olmuştur. Yazmada, her olay ve nesneye ilişkin yorumun sonunda “Doĝruyu en iyi bilen Allah’tır (vâllahi a‘lem bi’s-şevâb) ifadesine yer verilerek, yine de bu yorumların her zaman net ve kesin olmadığına ilişkin açık bir kapı bırakıldığı da görülmektedir.

Yazmada, içerik itibariyle bir tasnife gidildiği ve bu çerçevede rüyaların sıralandığı görülmektedir. İlk olarak dini şahıs ve unsurlar olan peygamberler, melekler, evliyalar, âlim ve dervişler, salavat ve kamet; ardından gök cisimleri güneş, ay ve yıldız; kişinin kendini, mal mülk, altın, gümüş ve çeşitli cevherleri görmesine ilişkin yorumlar; kurşun, kalay, tunç gibi madenlerin yorumlar; şehitler, mezarlar, yüce dağların yorumları; buğday, arpa, pirinç, darı, pamuk, elma, ayva, kavun gibi tarım ürünlerinin yorumları; yağ, süt, yoğurt gibi süt ürünlerinin yorumları; elbiselerin yorumu; deve, at, eşek, inek, katır, laçın, şunkar, karakuş, karga, leylek gibi hayvanların yorumları; yara, şişmanlama, zayıflama, hastalıklar gibi insan vücudundaki değişimlere ilişkin yorumlar; ok, kılıç, mızrak, kalkan gibi savaş aletlerine ilişkin yorumlar; değirmen ve yarma aletine ilişkin yorumlar sıralanmıştır.

Yazmada, en sık vurgulanan husulardan biri “sadaka”dır. İyi bir rüya görülse de kötü bir rüya görülse de mutlaka sadaka verilmesi gerektiği sürekli tekrarlanmıştır. Bu durumu İslam inancında sadakaya ilişkin verilen önemin bir yansıması olarak değerlendirmek mümkündür. Sözlükte “(haber) gerçek olmak; doğruluk” gibi anlamlara gelen *sıdk* kökünden türeyen *sadaka* kelimesi (çoğulu *sadakât*), Allah’ın hoşnutluğunu kazanmak için ihtiyaç sahiplerine yapılan gönüllü veya dinen zorunlu maddî yardımları, bu çerçevede verilen para ve eşyayı ifade eder. Kelime Türkçe’de daha çok dilencilere yapılan küçük para yardımını belirtmek üzere kullanılır (Duman 2008: 383). Fakihler, âyet ve hadislerdeki kullanımlarını dikkate alarak beş tür sadakadan söz etmişlerdir. **1.** İslâm’ın beş şartından ve farz ibadetlerden birini oluşturan sadaka (zekât). **2.** Bedenin zekâtı olmak üzere ramazan ayının sonunda yerine getirilmesi vâcip olan sadaka-i fitir (fitre). **3.** Kişinin kendi iradesiyle üstlendiği yükümlülük anlamındaki nezir gereğince hayır yolunda yapılması vâcip olan harcama (adak sebebiyle tasadduk). **4.** Belirli suç veya hataların telâfisi amacıyla Allah hakkı olarak ifası farz olan fidye ve kefâret kapsamındaki sadakalar. **5.** Tatavvu sadakası (gönüllü bağış).

İslâmî literatürde mutlak biçimde kullanıldığında sadaka kavramının öncelikle belirli bir vecibe tarzında olmayan gönüllü bağış mânası hatıra gelir. Nâfile ibadet niteliğindeki bu sadakalar genellikle maddî bir değerın ihtiyaç sahibine hibe edilmesi yoluyla gerçekleşir. Yazmada da rüyanın iyi ya da kötü olduğuna bakılmaksızın sonucunun iyi olması için sadaka verilmesinin zaruri olduğuna dikkat çekilmiştir. Bu bağlamda yazmada, her türlü belayı def ettiğine inanılan sadakanın, rüyanın tecellisinin iyi olmasında da bir vesile olacağı vurgulanmıştır. Ayrıca yazmada, kötü sonuçlar doğuracağına inanılan rüyalar için bir hayvan keserek Allah yolunda yemek verilmesi gerektiği de ifade edilmiştir.

Yazmanın ikinci bölümü hangi günlerde hangi işlerin yapılıp yapılmayacağına ilişkin kesin hükümler içermektedir. Bu bağlamda, her gün ayrı bir başlık altında ele alınarak evden eve göçmek, elbise dikmek, evlenmek, bebeğe ad vermek, çiftçilik yapmak, imaret yapmak, tırnak kesmek ve saç kestirmek gibi unsurlar üzerinden kesin hükümlerle ifade edilmiştir. Bu noktada günlere ilişkin inanış ve uygulamaların Türk kültür tarihi içindeki yeri ve önemine baktığımızda, köklü bir geçmişe ve zengin bir birikime haiz olduğunu görmekteyiz. Günlerle ilgili inanış ve uygulamalar, Türklerin sosyal yaşamının bütün evrelerinde kendini göstermektedir. P. Naili Boratav’ın Bayrı’dan naklettiği “İki kişiyi birbirinden ayırmak murad edildikte yekşenbe (pazar)

günü ikindi ve kuşluk saatlerinde iki parça ekmeğe yazılıp (yazılacak şeyler gösterilmiş) birini köpeğe, birini kediye yedire.” (Boratav 2003: 139). Türk kültüründe günlere ilişkin inanış ve ritüellerin Osmanlı döneminde kaleme alınmış kimi yazmalarda görmek mümkündür. Bu yazmalarda günler uğurlu ve uğursuz şeklinde sınıflandırılmış ve yapılacak iş ve eylemlerin hangi günlerde yapılmasının daha uygun olacağı ile ilgili bilgilere yer verilmiştir. Bu eserlerde, halkın pazartesi, perşembe ve cuma günlerini uğurlu saydıkları görülmektedir (Özergin 1974: 7028).

Günlerin bu şekilde sınıflandırılmasına ve onlara özel bir anlam yüklenmesine Anadolu'nun güney illerinde yaşayan Türkmen topluluklarında da tesadüf edilmektedir ki yazmada günlere ilişkin belirtilen iş ve eylemlerle büyük oranda benzerlik göstermektedir. Onlara göre “Pazar, pazartesi, çarşamba, perşembe günlerinde biçki biçmek, çamaşır yıkamak çok iyi sayılır. Cuma günü yalnız yolculuk iyi sayılır, başka işle ilgilenmek iyi değildir. Perşembe günü tırnak kesenin, tıraş olanın dini artar. Cuma günü tırnak kesenin, tıraş olanın malı artar. Cumartesi bir çocuk ana rahmine düşerse, o çocuğun kan dökücü bir insan olacağına inanılır. Cumartesi günlerinde ekin ekmek, yol yürümek çok iyi sayılır. Pazar ve pazartesi günleri çift sürmek, iş görmek hayırlıdır. Salı günü yalnız bir işin başlangıcında fena sayılır; fakat başlanmamış bir işe salı günü devam etmek fena değildir.”⁵ (Yalman 1977: 59).

Anadolu'nun değişik yörelerinde günlere ilişkin inanışlar ve uygulamalar günümüzde de varlığını sürdürmektedir. Bu özellikler ele aldığımız yazmada belirtilen hususiyetler ile örtüşmektedir. Örneğin, Konya-Ermenek bölgesinde de günlere özel bir anlam yüklenir. Burada, “Salı günü iyiler günüdür. Bunun için iş yapmak pek doğru görülmez. Bundan dolayı da salı ve cuma günü yola çıkmak pek makbul değildir. Salı günü doğan çocuğun şehit olacağına inanılır. Perşembe ve Cuma günleri ruhların kendi mezarları üzerine çıktığına ve etrafı seyrettiğine inanılır.” (Aydın 1982: 3-4). Bunların yanı sıra Doğu Anadolu'da sancılı olan kırklı çocuklar pazartesi ve perşembe günleri banyo yaptırılmış, Kastamonu'da yorgan pazartesi ve perşembe günleri kaplanmış, dünürlüğe salı ve perşembe günleri gidilmiş, salı ve cumartesi günleri elbise kesilmemiş, Bartın'da salı ve cumartesi günleri elbise yıkanmamış (Abdulkadiroğlu 1997: 183, 208), yörüklerde salı ve cuma günleri göç yapılmamış (Artun, 2008: 48), Anadolu'nun pek çok yerinde salı günü tırnak kesmenin uğursuzluk getireceğine inanılmış (Küçükbezirci 2006: 132), Mut ve çevresinde cılız çocuklar üç çarşamba değirmen taşının üzerinde döndürülmüş (Tanyu 1973: 124), Anadolu'da Şubat ayının ilk çarşamba gününde bir yıl boyunca sağlıklı olmaları amacıyla bütün hayvanların sağ tarafından, üç kıl çekilmiş (Güngör ve Köylü 2015: 64), Mut'ta yürüyemeyen çocuğun yürümesi için cuma günü cami, türbe, minare yanına ziyarete götürülüp bunların etrafında döndürülmüş (Tanyu 1973: 124), Adana'da belli bir yaşa geldiği halde evlenemeyen kızların kismetlerini açmak için yapılan kilit açma uygulaması cuma günü yapılmış (Artun 2008: 23), Adana Kozan'da yağmur yağdırma töreni cuma günü yapılmış (Artun 2008: 207), Tekirdağ'da, çocuk kolay yürüsün diye cuma günleri koltuğu altından tutularak sallanmış, uyumayan çocuklar cuma günü okutulmuş, konuşamayan çocuğun üç cuma selasında babasının eski ayakkabısıyla ağzına vurulmuş (Artun 2008: 253-254), Harput'ta, ruhların genellikle cuma geceleri ile

⁵ Ayrıca bk. Artun 2008: 37, 63.

mübarek gecelerde evleri ziyaret ettiğine inanılmış, özellikle cuma günleri güzel kokulu yemeklerin pişirilmesine özen gösterilmiş (Araz 1995: 77), Balıkesir dolaylarında ve Konya'da yaşayan Türkmenler arasında pazartesi, perşembe ve cuma günleri ad koyulmuştur (Ülkütaşır 1976: 374).

Sonuç olarak tanıtıp incelediğimiz rüya yorumları ve günlere ilişkin inanış ve pratiklere yer veren yazma, asırlardır Türk kültür dairesi içinde kültürel bir süreklilik olduğunu göstermesi bakımından önemlidir. Günlük yaşamdan devlet yönetimine, geleneksel tedavi yöntemlerinden çeşitli anlatılara kadar oldukça etkili olan rüya ve günlere ilişkin inanışlar, Doğu'dan Batı'ya hem sözlü hem de yazılı olarak aktarılmıştır. Doğu Türkistan'dan başlayarak Osta Asya'dan Anadolu'ya ve Balkanlara taşınan rüya ile ilgili yorumlar ve pratikler, günümüzde de varlığını sürdürmektedir. Özellikle 15. yüzyıldan 20. yüzyılın başlarına kadar Çağatay Türkçesiyle sayısız eserin kaleme alındığını biliyoruz. Bu eserlerin içinde yer alan tabirnameler ile Osmanlı Türkçesiyle yazılmış tabirnameler mukayeseli olarak incelendiğinde hem rüyaya ilişkin kültürel zenginliğimiz ve birikimimiz ortaya konacak hem de kültürel sürekliliğin izleri daha net belirlenebilecektir.

KAYNAKLAR

- ABDULKADİROĞLU, Abdulkerim, (1997), *Türk Halk Edebiyatı ve Folklor Yazıları*, İzmir: Akademi Kitabevi.
- AKOT, Bülent, (2010), "Freud'un Rüyâ Yorum Metodu", *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, C. 10, S. 1, s. 213-235.
- ARAZ, Rıfat, (1995), *Harput'ta Eski Türk İnançları ve Halk Hekimliği*, Ankara: Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Yayını.
- ARTUN, Erman, (2002), "Türk Halk Kültüründe Nevruz", *Türk Kültüründe Nevruz V. Uluslararası Bilgi Şöleni Bildirileri*, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.
- AYDIN, Mehmet, (1982), "Konya Ermenek Bölgesinde Halk İnançları", *II. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildirileri*, C. IV, Ankara: Gazi Üniversitesi Basın Yayın Yüksekokulu Basımevi.
- BALABAN, Adem, (2011), *Muhammed İbni Hasan İbni Aliyyi'l-Hüseyn'in Tabirnamesi (Metin, Sözlük, Dil İncelemesi)*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- BALABAN, Adem, (2014), "Türkçe Yazma Tabirnameler", *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, S. 9, s. 112-132.
- BAŞTÜRK, Şükrü, (2008), *Tüş Tabirnamesi (İnceleme-Metin İndeks)*, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- BORATAV, P. Naili, (2003), *100 Soruda Türk Folkloru (İnanışlar, Töre ve Törenler, Oyunlar)*, İstanbul: K Kitaplığı.

- ÇELEBİ, İlyas, (2008), "Rüya ", *TDV İslam Ansiklopedisi*, C. 35, s. 306-309.
- DUMAN, Ali, (2008), "Sadaka", *TDV İslam Ansiklopedisi*, C. 35, s. 383-384.
- GÜNAY, Umay, (1986), *Aşık Tarzı Şiir Geleneği ve Rüya Motifi*, Ankara.
- GÜNDÜZ, E., (2009), "Divan ve Halk Edebiyatı Sanatçılarına İlham Kaynağı Olan Rüya", *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 22, s. 187-201.
- GÜNGÖR, Harun ve Bekir KÖYLÜ, (2015), *Türk Halk İnanışları Ders Notları*, Kayseri: Tezmer.
- KURT, Savaş ve Beyza KURT, (2015), "Türk Devlet Kültüründe Rüya", *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 8/2, s. 239-246.
- KÜÇÜKBEZİRCİ, Seyit, (2006), *Konya Halkbilimi Folklor Güldestesi*, Konya: İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları.
- ÖGEL, Bahaeddin, (2010), *Türk Mitolojisi (Kaynakları ve Açıklamaları ile Destanlar)*, C. 1, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- ÖZERGİN, Kemal, (1974), "Günlerle İlgili İnançlar", *TFA*. (300) s. 7028-7029.
- PAÇACI, İbrahim, (2016), "Rüyânın Delil Değeri ve İstihâre", *Dini Araştırmalar*, C. 19, S. 48, s. 103-128.
- TANYU, Hikmet, (1973), "Dini Folklor veya Dini-Manevî Halk İnançlarının Çeşit ve Mahiyeti Üzerinde Bir Araştırma I", *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S. (21) s. 123-142.
- TEK, Recep (2018), *Kayseri Yöresi Sağaltma Ocakları*, Konya: Kömen Yayınları.
- TÖREN, Hatice, (1997), "Tabir-nâme", *Türkiyat Mecmuası*, C. XX, s. 415.
- Türkçe Sözlük** (1988), Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- ÜLKÜTAŞIR, M. Şakir, (1976), "Türkiye Türklerinde Ad Verme ile İlgili Gelenek ve İnançlar", *II. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildirileri*, C. IV, Ankara: Kültür Bakanlığı Milli Folklor Araştırma Dairesi Yayınları.
- YALMAN (Yalgın), Ali Rıza, (1977), *Cenupta Türkmen Oymakları I, II*, (Yay. Haz. Sabahat Emir), Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Orijinal Metin

(2a)	(2b)
------	------

<p>بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ بوعبدالرحمن حضرت یوسف علیہ السلام اودن ایلی باب بر لایح قیلر و رلار ایحدی جان قیلنوز اندانکیم انکیشت فرشته لاری پیغمبر لاری آی کون و بولدوز لاری نماز اقامت لاری یا جزا لاری قرآن و حوامق داوول مالکی توشنده کورسه کوشولایزینک بیای . و برکنه توشنده پیغمبر لاری کورسه و روح او تیردین فلاحی بولغای برکنه توشنده فرشته لاری کورسه هدای تعالی نیک رهسکامترق بولغای برکنه توشنده اولی لاری کورسه نظر نایغای برکنه توشنده علم لاری و درویش لاری کورسه بلا قضا و آفت لاری دین آمان ده بولور اودن بل کیشل دین برلق بولور برکنه توشنده علم او توشده عالم لاری بوزنی کولغای برکنه توشنده صلوات - اقامت ایسه یا ایشتنه قیامت جمع طواف قیامت</p>	<p>برکنه توشنده آفتاب کورسه قیامت پیغمبر لاری قهار بولغای برکنه توشنده آفتاب (آی) کورسه یا جزا لاری قهار بولغای برکنه توشنده بولور لاری کورسه مراد پیغمبر لاری و برکنه توشنده اوچوب یورسه ای هفت کاشق بولغای برکنه توشنده پاک بولغای مینبر کا حازه بولغای برکنه توشنده اوزنی عکسین بیکار لاری نوز حال کورسه دولت عظمی کاشق بولغای برکنه توشنده اوزنی آخرتی کورسه ندرت بولور عین حالی بولغای برکنه توشنده اوزنی عکسین کورسه هدای تعالی عیب حین منفعت نیکو کولغای برکنه توشنده مالینی بوق قیامت کورسه یا اولکان کشت برکنه تیلاب کورسه هدای برماک کیرک و برکنه توشنده برکنه کیشنی اولی کورسه عمری اوزون بولغای هدای برماک کیرک برکنه توشنده یا جزا لاری عولشال کورسه آرخنه کولغای رنج بولور ایستد هدای کیرک برکنه توشنده مال کورسه یا جزا لاری دین - انعام</p>
---	---

<p>(3a)</p> <p>کولغای برکنه بخل کورسه توشده بولغای برکنه توشده هدای برماک کیرک ایمان توشده هدای برماک کیرک توشنده قرآن الکتون کورسه هدای برماک دولت عظیمی بولغای برکنه توشنده کوشنه کورسه غنی بولغای کیشای کورسه مراد پیغمبر لاری قوت توشده هدای تانغای برکنه توشنده هدای کورسه غنی بولغای برکنه توشنده مراد بولور کورسه حق تعالی فرزند صالح بولغای برکنه توشنده آه کورسه توشده مال کیرک کوشنه مالکدین کورسه برافراز عالم منیع بولغای و الله الم میس قلنی نوح جهان توشده عول بولغای باره کیدین توشنده کورسه پیغم بولور برکنه توشنده توشده کورسه یا جزا لاری دین مرمت و عیانت لاری کولغای برکنه توشده هدای چای کیشن ایلیک) نه کورسه هدای برماک کیرک برکنه توشنده قیامت کورسه برکنه توشنده لاری کیشده بولغای برکنه توشنده غول کورسه برکنه توشنده هدای کورسه هدای برکنه</p>	<p>(3b)</p> <p>توشده شیم کورسه دشمن لاری مقهور بولغای و برکنه توشده هدای برکنه منفعت کولغای و برکنه توشنده لاری و توشده لاری و کورلاری کورسه عین خلاص بولغای انکسند لاری و تا غار لاری کورسه قوی بلند کوزنی او کون بولغای ایستد برماک کیرک و برکنه توشنده هدای آری طریق (ترق) ابرج (کوز و غ) نه کورسه هدای کیشنی آری کیشنی اوزنی کورسه مراد پیغمبر لاری کورسه هدای برماک کیرک و برکنه توشده کورسه کوزین کولور و لاری زیاد بولغای و برکنه توشنده هدای کورسه هدای برماک کیرک و کورسه کورسه رزق دروزد انکسند بولغای و برکنه توشنده یا جزا نه یا بلق کورسه یا بوز کورسه رهنه دال بولغای غنی توشده هدای برکنه بولغای یا بوز هم هدای برکنه و برکنه توشنده کورسه هدای یا بوز کورسه هدای برکنه انکسند مادام یا غنی کورسه هدای برکنه</p>
--	---

<p>(4a)</p>	<p>(4b)</p>
-------------	-------------

<p>۵</p> <p>و بر کیم تو کشیده کلان در ورق لاف کورس اولی ازین بخت نشان سید و روی کیم تو کشیده سرخ اوریغ یا سرخ عجب و تورا کون سرخ صیغه لاری کورس خوب ایجان اولوم کوب بولور اکثرش آله کوبس یا بهی نه کورس خوب کین لایه اریغی کورسای جوانی ایجان خوش آواز جانور لاری و لاری کورس جانور لاری کورس حدقه کورس اوزون دولت یکن بولور توش ده ایسان کسبه ننه بولور نیک بیانی دور اکثرش توشده قر ایکین کورس اولیغ بولور لیکن حدقه برون کیم تو کشیده سرخ تو کورس حدقه برون فاندی بسیار دور و الله اعلم بالصواب بر طایف مال بولور کورس مراد بولور زردار بولور کورس قیلیم اکثرش نیویغ قور قور بولور بولور کوبس آغی خوب ایجا ساربان اول کورس حدقه اولیغ اکثر قیلیم بر کون اکثرش آط کلا چله خجیر بیضاک و قادم هر ایست فی</p>	<p>۶</p> <p>و میون لاری کورس بولور بله سرخ لاری لاری بولور قالیق ایل نیک احوالی بولور ایچدا اولدوان بولور کورس عزت بر لاری اوتکلی بر کیم تو کشیده بر تور کورس قور قورخ قور جانور کلا طر کورس اول کورس بولور کیم تو کشیده قاصیغ لاجین کورس قور قور ایچ جانور لاری کورس بولور بیغ بولور اکثر قور قور بولور کورس بر لاری کورس کورس لاری بولور کیم تو کشیده اراغ قور قور لک لک بولور ایجان لاف جانور لاری کورس کورس کورس حدقه بر کون و الله اعلم کیم تو کشیده بیضاک بولور قور قور کورس تمام ایضاک بیضاک بولور کورس کورس کورس لاری بولور کورس کورس بولور و بولور کورس کورس کورس کورس کورس کورس بولور کورس کورس کورس کورس کورس کورس کورس کورس یا تا ز بولور کورس کورس کورس کورس کورس کورس کورس تو کشیده کوب بولور کورس کورس کورس کورس کورس کورس</p>
<p>(5a)</p> <p>۵</p> <p>۱۲</p> <p>اکثرش با شین توشوروب توش سیم خوب ایکنس اکثرش نه اقری جیب سیم هر اقری اقری اوزون بولور دنیا یا بار بر کیم تو کشیده بر لاری قیلیم یا اطر دین قیلیم یا لند بر کیم قیلیم نصیرا بولور قیلیم اکثرش کورس لاری کورس کورس کورس کورس اکثرش کورس بولور کورس کورس کورس کورس کورس کورس کورس توشوروب کورس کورس کورس کورس کورس کورس کورس کورس مجامعت (بر سر ده بولور) قیلیم زردار بولور اکثر کورس کورس نکاحی نار و اکثرش بر لاری کورس کورس کورس کورس کورس کورس اکثرش کورس بر لاری کورس کورس کورس کورس کورس کورس کورس اکثرش کورس کورس کورس کورس کورس کورس کورس کورس نیویغ قور قور قور قور قور قور قور قور قور قور قور قور اعضا کورس کورس کورس کورس کورس کورس کورس کورس طر قیلیم قان رور بولور اوزی قور قور قور قور قور قور</p>	<p>(5b)</p> <p>۱۱</p> <p>توشوروب قیلیم یا اراغ کورس زیاد بولور اوزون بولور یا اوق بولور یا کورس کورس کورس کورس کورس کورس یتار عری اوزون بولور کورس کورس کورس کورس کورس کورس ایضاک اطر نیویغ کورس کورس کورس کورس کورس کورس کورس بخت دور کیم تو کشیده تا غلا ده یا بلند لاری نیویغ کورس اطر کورس کورس کورس کورس کورس کورس کورس کورس دنیا دین مراد قیلیم اوتار و الله اعلم بالصواب توش ده اوق قیلیم نیویغ ملتیق قان و سناوت جریه اسباب لاری کورس کورس بیانی بر کیم تو کشیده اوق ایستب یا ملتیق ایستب توشوروب کورس قور قور کورس کورس کورس کورس کورس کورس کورس کورس یا قور قور اوزون کورس کورس کورس کورس کورس کورس کورس اکثرش کورس کورس کورس کورس کورس کورس کورس کورس</p>

<p>(6a)</p>	<p>(6b)</p>
-------------	-------------

